

Onze wereld nieuw denken

Maja Göpel

Onze wereld nieuw denken

Vertaald door Marcel Misset

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

Eerste druk, februari 2021

© 2021 Nederlandse vertaling Marcel Misset

© Ullstein Buchverlage GmbH, Berlijn. Uitgegeven in 2020
door Ullstein Verlag

Oorspronkelijke titel *Unsere Welt Neu Denken*

Omslagontwerp Michel van Duyvenbode

Typografie binnenwerk Perfect Service

Productiebegeleiding Tim Beijer

Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 90 831 0826 1

NUR 740

www.uitgeverijpluim.nl

Voor Juna en Josephina – mijn geweldige dochters

Inhoud

Een uitnodiging	9
Een nieuwe werkelijkheid	22
Natuur en leven	34
Mens en gedrag	49
Groei en ontwikkeling	65
Technologische vooruitgang	85
Consumptie	103
Markt, overheid en algemeen welzijn	118
Rechtvaardigheid	136
Denken en handelen	157
Wie verder wil lezen	167
Dankwoord	173
Noten	174
Bronverwijzingen	185
Over de auteur	187

Een uitnodiging

‘Midden twintigste eeuw zien de mensen voor het eerst hoe hun planeet er vanuit het heelal uitziet. Misschien zullen historici in de toekomst ooit de conclusie trekken dat die aanblik ons bewustzijn diepgaander heeft veranderd dan zelfs de copernicaanse revolutie teweegbracht – die de mensheid destijds diep schokte in de zestiende eeuw – toen die de aarde uit het middelpunt van het heelal verbande.’

– Uit het ‘Brundtland-rapport’ van de Wereldcommissie voor Milieu en Ontwikkeling, ingesteld door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties

Londen, oktober 2019. Tijdens de ochtendspits klimmen twee mannen op het dak van een metrowagon, zodat die het station niet kan verlaten. De forenzen die met de metro naar hun werk willen, staan voor de gesloten deuren. Omdat de actie al snel het hele verkeer lamlegt, raakt het perron steeds voller, ontstaat er rumoer. Terwijl de wachtenden zich langzaam geërgerd realiseren dat ze te laat zullen komen, ontrollen de twee mannen op het dak een spandoek waarop staat: BUSINESS AS USUAL = DEATH, waarmee ze bedoelen: op dezelfde manier doorgaan is dodelijk.

In het geval van de forenzen betekent ‘op dezelfde ma-

nier doorgaan': naar hun werk gaan, naar kantoor of naar de fabriek. Achter een computer gaan zitten, vergaderen, aan een machine iets maken, of opdrachten geven. Omzet en winst maximaliseren, bijdragen aan de groei, aan je eigen baan, je eigen bestaan veiligstellen – om je huur te kunnen betalen, kredieten af te lossen, iets voor jezelf en je kinderen te kunnen kopen. Kortom: doorgaan met het leven zoals jij, zoals wij het kennen en waar we aan gewend zijn.

Wat kan daar fout, zelfs dodelijk aan zijn?

De twee mannen die op die Londense herfstdag op die metrowagon staan, maken deel uit van een groep milieuactivisten die zich Extinction Rebellion* noemt, 'Opstand tegen het uitsterven'. Waarbij met uitsterven niet alleen wordt verwezen naar het uitsterven van diersoorten die we in zo razendsnel stijgende aantallen op de koop toe nemen. Het gaat ze niet alleen om walvissen, bijen of ijsberen, nee, ze verwijzen zonder een spoorje ironie naar het uitsterven van de eigen soort, de mensheid: naar ons dus.

Vergeleken met Greta Thunberg – het meisje dat met een schoolstaking een van de grootste protestbewegingen in de geschiedenis op de been bracht – zijn de leden van Extinction Rebellion de burgerlijk ongehoorzamen onder de klimaat- en de natuurbeschermers. Maar ze eisen van de politiek ook dat het eindelijk eens iets onderneemt tegen de opwarming van de aarde en ze komen

* Ik wilde hier een voorbeeld van vreedzame burgerlijke ongehoorzaamheid tonen. Van andere denkbeelden van de voorvechters van deze bewegingen distantieer ik me.

ook met concrete voorstellen. Ze demonstrenen niet alleen, maar verstoren ook openbare bijeenkomsten, vaak gehuld in bonte kostuums en met het voornemen onder alle omstandigheden vriendelijk te blijven. Op die herfst-dag in Londen versperden honderden activisten de straten, ze ketenden zich vast aan bruggen en plakten zich met tape vast in de entreehal van een vliegveld. Ze wilden zonder geweld te gebruiken voor zo veel mogelijk mensen datgene verstoren wat zij beschouwen als de ware oorzaak van de klimaatverandering en de steeds verder voortschrijdende vernietiging van de aarde: onze dagelijkse gang van zaken.

Voor de mensen die die ochtend niet in hun trein konden stappen, was dat zo onacceptabel dat ze de twee activisten bekogelden met broodjes en drankjes. Toen dat niet hielp klom een van de forenzen uiteindelijk op het metrostel en duwde hij de mannen van het dak af het peron op, waar ze door een woedende menigte werden gemolesteerd tot de politie verscheen om ze te af te voeren.

Bij deze confrontatie ging het niet om een levensreddend stuk brood, een slok schoon water, een dak boven het hoofd of om de laatste liter benzine. Het ging om niet meer dan een paar minuten vertraging op weg naar het werk. De ene partij wilde de wereld redden, de andere wilde naar kantoor. De ene wilde breken met oude gewoontes, de andere wilde eraan vasthouden. Toegegeven, in wezen wilden allebei de partijen hun bestaan en dat van hun kinderen veiligstellen, maar de benadering van de ene groep leek die van de andere uit te sluiten. Kennelijk moet één partij de confrontatie verliezen, zodat de andere kan winnen. Er lijkt alleen of/of te bestaan; 'wij' en 'zij'.